

PREKLADOVÝ SLOVNÍK ZÁKLADNÝCH POJMOV PRE ZÁKLADNÉ ŠKOLY

Štátny pedagogický ústav
Bratislava 2022

Prekladový slovník základných pojmov pre základné školy/ Словник перекладу основних термінів для початкових шкіл

slovensko-ukrajinský/slovačcko-ukrajinský

Zostavovatelia

PhDr. Janka Píšová, PhD., Mgr. Karol Csiba, PhD., PhDr. Denisa Ďuranová,
PaedDr. Anita Halászová, PaedDr. Gyöngyi Ledneczka, PhD.,
PaedDr. Mariana Páleníková

Preklad

Mgr. Tatiana Valentová, Lesia Gorovenko

Recenzenti

Mgr. Peter Gregorík, PhD., PhDr. Jitka Maříková Tůmová

Grafická úprava

Ing. Gabriela Némethová

Návrh obálky a ilustrácie

Margo Uralskaia

Materiál je intelektuálnym výstupom projektu č. 2019-1-SK01-KA201-060698 Slovensčina pre deti cudzincov – pomôcka pre pedagógov a rodičov pri inklúzii detí cudzincov do výchovno-vzdelávacieho procesu v Slovenskej republike, ktorý bol financovaný Európskou úniou v rámci programu Erasmus+

Hlavný koordinátor projektu

Súkromná jazyková škola iCan, Bratislava, Slovenská republika

Partneri projektu

Štátny pedagogický ústav, Bratislava, Slovenská republika

Slovak Club Birmingham CIC, Birmingham, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska

eMeLes Limited, Dublin, Írska republika

Petit Slavik, Paríž, Francúzska republika

Podpora Európskej komisie, na výrobu tejto publikácie nepredstavuje súhlas s obsahom, ktorý odráža len názory autorov, a Komisia nemôže byť zodpovedná za prípadné použitie informácií, ktoré sú v nej obsiahnuté.

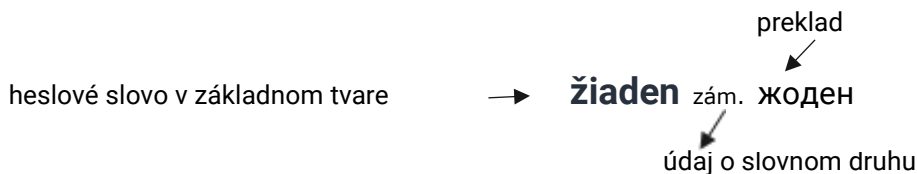
Vydal: © Štátny pedagogický ústav, Pluhová 8, 831 00 Bratislava

Rok vydania: 2022

ISBN 978-80-8118-253-2

EAN 9788081182532

POZNÁMKY PRE POUŽÍVATEĽOV SLOVNÍKA

PODSTATNÉ MENÁ

- farebné označenie rodov;
- uvádza sa tvar nominatívu singuláru (**tučne**), za ním tvar nominatívu plurálu (*kurzívou*);
- podstatné meno v nominatíve plurálu sa neuvádza, ak sa v skutočnosti používa málo alebo sa vôbec nepoužíva.

	mužský rod	kalendár <i>kalendáre</i>
	ženský rod	kniha <i>knihy</i>
	stredný rod	jazero <i>jazerá</i>
	pomnožné podstatné meno	nohavice pomn.

PRÍDAVNÉ MENÁ

- uvádza sa tvar nominatívu singuláru mužského rodu (**tučne**), za ním tvar nominatívu singuláru ženského a stredného rodu (*kurzívou*) + skratka príd. (prídavné meno)

príklad: **menší** *menšia menšie* príd.

SLOVESÁ

- za neurčitkom (**tučne**) sa uvádza tvar 3. osoby singuláru a 3. osoby plurálu prítomného času (*kurzíva*) + skratka vidu dok. (dokonavý), nedok. (nedokonavý)

príklad: **rásť** *rastie rastú* nedok.

- pri zvratných slovesách sa pri tvaroch slovko sa neopakuje

príklad: **vyvíjať sa** *vyvíja vyvíjajú* nedok.

VIACSLOVNÉ SPOJENIE

- uvádza sa **tučným typom písma** príklad: **pitný režim**

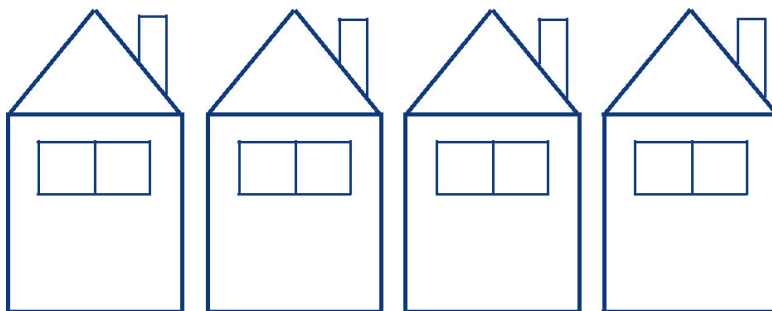
Tento slovník patří:
Цей словник належить:

.....

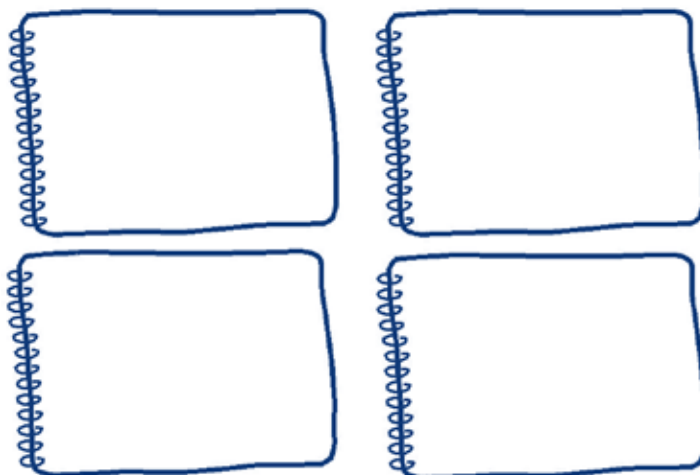
Nalep si svoju fotografiu
Приліпи свою фотографію

JAZYKY, KTORÉ POUŽÍVAM / МОВИ, ЯКИМИ Я СПІЛКУЮСЯ

Doma hovorím po / Вдома я розмовляю (мова)

Viem čítať po / Я вмію читати (мова)

Viem písať po / Я вмію писати (мова)

SLOVENSKÁ ABECEDA / СЛОВАЦЬКИЙ АЛФАВІТ

A a <i>A a</i> aktovka	Á á <i>Á á</i> bábika	Ä ä <i>Ä ä</i> bábätko	B b <i>B b</i> balón	C c <i>C c</i> citrón	Č č <i>Č č</i> čaj	D d <i>D d</i> dáždnik
Ď ď <i>Ď ď</i> d'ateľ	DZ dz <i>DZ dz</i> bryndza	DŽ dž <i>DŽ dž</i> džem	E e <i>E e</i> električka	É é <i>É é</i> fén	F f <i>F f</i> farba	G g <i>G g</i> guma
H h <i>H h</i> hodiny	CH ch <i>CH ch</i> chlieb	I i <i>I i</i> ihla	Í í <i>Í í</i> lízanka	J j <i>J j</i> jablko	K k <i>K k</i> kalkulačka	L l <i>L l</i> lietadlo
Í í <i>Í í</i> stĺp	Ľ ľ <i>Ľ ľ</i> ľad	M m <i>M m</i> mapa	N n <i>N n</i> nožnice	Ň ň <i>Ň ň</i> vaňa	O o <i>O o</i> okuliare	Ó ó <i>Ó ó</i> glóbus
Ô ô <i>Ô ô</i> stôl	P p <i>P p</i> pero	Q q <i>Q q</i> Quasimodo	R r <i>R r</i> ryba	Ř ř <i>Ř ř</i> vřba	S s <i>S s</i> syr	Š š <i>Š š</i> šál
T t <i>T t</i> taška	Ť ť <i>Ť ť</i> ťaťa	U u <i>U u</i> uhorka	Ú ú <i>Ú ú</i> kl'úč	V v <i>V v</i> vajce	W w <i>W w</i> WC	X x <i>X x</i> xylofón
Y y <i>Y y</i> yeti	Ý ý <i>Ý ý</i> umývadlo	Z z <i>Z z</i> zošit	Ž ž <i>Ž ž</i> žaba			

MOJA JAZYKOVÁ POSTAVIČKA / МОЯ МОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Vezmi si toľko farieb, koľko jazykov vieš alebo sa učíš. Pre každý jazyk si urč jednu farbu. Predstav si, že rôzne jazyky sa nachádzajú v rôznych častiach tela. Kam ich umiestniš a prečo? Na postavičke vyfarbi jednou farbou vždy takú veľkú plochu, ako dobre ovládaš daný jazyk.

Візьми стільки кольорів, скільки ти знаєш, чи вивчаєш мов. Визнач по одному кольору для кожної мови. Уяви, що різні мови зустрічаються в різних частинах тіла. Де ти їх розмістиш і чому? На кожному персонажі зафарбуй в один колір площу такого розміру, яка відповідає твоїм знанням мови.

Jazyk, ktorý máš najradšej – vyfarbi srdce.

Мова, яка тобі найбільше подобається – зафарбуй серце.

Jazyk, v ktorom vieš čítať – vyfarbi oči.

Мова, якою ти читаєш – зафарбуй очі.

Jazyk, v ktorom vieš písať – vyfarbi ruku.

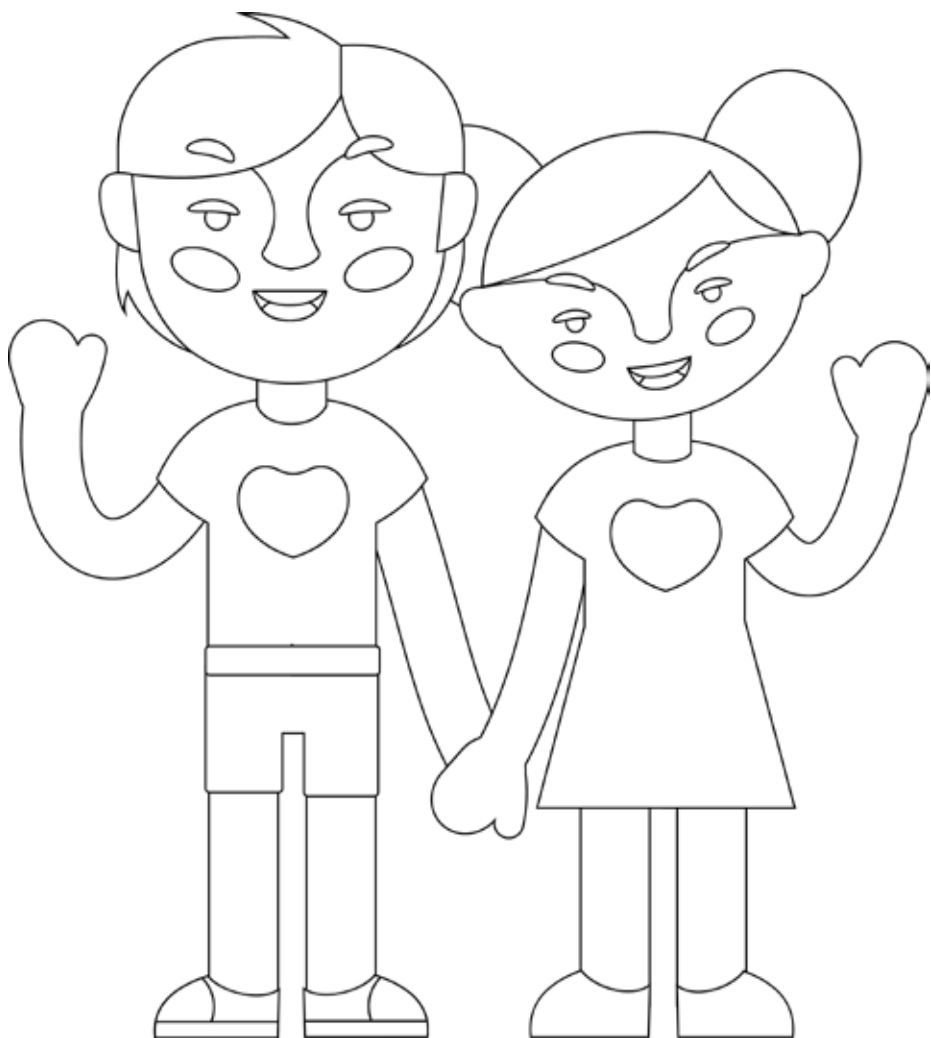
Мовою, якою ти можеш писати – зафарбуй руку.

Jazyk, ktorý sa chceš naučiť – vyfarbi nohu.

Мова, яку хочеш вивчити – зафарбуй ногу.

Jazyk, ktorý sa len učíš a nevieš veľmi dobre – vyfarbi menšiu plochu.

Мова, яку ти просто вивчаєш і не дуже добре знаєш – зафарбуй меншу площу.

..... farba znázorňuje / колір показує jazyk / мова.

..... farba znázorňuje / колір показує jazyk / мова.

..... farba znázorňuje / колір показує jazyk / мова.

..... farba znázorňuje / колір показує jazyk / мова.

..... farba znázorňuje / колір показує jazyk / мова.

Шановний учне, Шановна ученице.

Ти знайомишся з новою мовою та новими предметами у школі. *Але як Ти запам'ятаєш стільки нових слів?* Ми підготували для Тебе словник, який буде супроводжувати Тебе і допоможе Тобі навчатися. Ти можеш малювати, писати, наклеювати картинки та фотографії, записувати все, що Ти вже знаєш.

Для користувача словника дуже важливо вміти правильно читати та користуватися словником. Спочатку, Твої батьки або Твій вчитель можуть допомогти Тобі у роботі зі словником. Пізніше, Ти будеш користуватися словником самостійно.

Розділ *Примітки користувача (Poznámky pre používateľa slovníka)* на початку словника розповість тобі, як правильно користуватися словником. Тут Ти також познайомишся зі *словацьким алфавітом (Slovenská abeceda)*. У словнику також використовуються *скорочення та позначення*. Ти знайдеш, що вони означають у *Списку скорочень та позначень (Zoznam skratiek a značiek)*.

Словникова частина (Slovníková časť) містить найважливіші терміни / слова з навчального предмету: словацька мова та література, математика, інформатика, початкова школа, наука, біологія, фізика, хімія, краєзнавство, географія, історія та суспільствознавство. Слова розташовані відповідно до словацького алфавіту. Кожне словацьке слово супроводжується частиною мови, а потім перекладом. Оскільки у словацькій мові є роди (чоловічий, жіночий, середній), щоб Ти міг легше орієнтуватися, ми позначили їх кольором.

В кінці словника є *вкладений малюнок (Obrazová príloha)* на тему *ЩО Є ЩО*. Він містить основний словниковий запас у вигляді малюнків. Крім того, є квадратики, які Ти можеш розфарбувати, вирізати на окремі квадрати і використовувати для різних видів діяльності, наприклад, для створення тематичного словника. Ти можеш створити тематичний словник для конкретної дисципліни чи теми. Він містить кілька стовпців: **СЛОВАЦЬКА (SLOVENSKY)**, **МАЛЮНОК (OBRÁZOK)** та **ПРИМІТКИ (POZNÁMKY)**. Ти можеш намалювати або вставити малюнок у стовпець **МАЛЮНОК**. У стовпці **ПРИМІТКИ** Ти можеш написати переклад слова рідною мовою чи іншою мовою (наприклад, іноземною мовою, яку Ти вивчаєш у школі), визначення чи приклади використання слова у реченні. Ти також можеш залучити однокласників, батьків чи вчителів до "виготовлення" словника.

На обкладинці на звороті Ти знайдеш приклади *Відмінювання та часи (Prehľad skloňovania a časovania)*.

Ми віримо, що цей словник буде для Тебе корисним інструментом не лише у школі, але й на дозвіллі.

Бажаємо Тобі успіхів та задоволення у роботі зі словником.

Дорогі батьки,

Словник перекладів, який ви тримаєте в руках, призначений, насамперед, для вашої дитини, яка починає відвідувати школу в Словаччині. Навчаючись, ваша дитина стикається з низкою нових слів, необхідних для засвоєння окремих предметів. Це терміни, що складають зміст освітнього стандарту з даного предмета. Йдеться про спеціальні слова, які визначені і є частиною системи виразів певної наукової дисципліни або інших сфер людської діяльності. Навіть якщо ваша дитина спілкується словацькою мовою у звичайних ситуаціях на гарному рівні, вона може не розуміти професійної (академічної) мови, яка використовується в окремих предметах викладання.

Метою словника є підтримка навчання словацькою мовою не лише на території школи, але й поза нею, у повсякденному житті дитини. Ваша дитина може малювати, писати, вставляти картинки та фотографії, записувати все, що вже знає. Таким чином, словник дає простір для документування досягнутих успіхів, а також для їх презентації. Дитина може показати це своїм друзям, знайомим, а також і вам.

Словник складається з кількох частин:

Словникова частина (Slovníková část) містить добірку стандартизованих термінів для початкової школи з предметів: словацька мова та література, математика, інформатика, початкова школа, природничі науки, біологія, фізика, хімія, наука про владу, географія, історія та суспільна наука.

Статті у словнику розташовані відповідно до словацького алфавіту. Винятком з алфавітного порядку є слова, які обробляються одним загальним ключовим словом, це:

- багатословні з'єднання (наприклад, *порядкові числівники* у статті *числівники*),
- форми іменників жіночого роду (*бізнес-леді* у статті *бізнесмен*).

Ключові слова набираються **жирним шрифтом** і подаються у базовій формі:

- іменники в називному відмінку однини,
- множинні іменників у називному відмінку множини,
- прикметники в називному відмінку однини чоловічого роду,
- займенники та числівники в називному відмінку чоловічого роду,
- дієслова у неозначеній формі.

За кожним словацьким словом є відповідний граматичний апарат: визначення частини мови, тоді як у іменниках і дієсловах частина мови не вказується. Після запису із необхідним граматичним апаратом наводиться його переклад, еквівалент.

Характеристика типу слова. Усі опрацьовані слова мають у словнику словотвірну характеристику, а також необхідні морфологічні дані для гнучких слів.

Окремі типи слів позначаються таким чином:

- іменники та прикметники подаються у кольорі; чоловічий у синьому, жіночий у червоному, середній рід у зеленому та множинні іменники у фіолетовому кольорі,
- прикметники зі скороченням *príd.*,
- дієслова зі скороченнями виду (доконаний, недоконаний) *dok.*, *nedok.*,
- займенники зі скороченнями *zám.*,
- числівники, зі скороченнями *čísl.*,
- прислівники, зі скороченнями *prísl.*,
- частки, зі скороченнями *čast.*,
- вигуки зі скороченнями *čit.*

Граматична характеристика безпосередньо пов'язана із словесно-видовою характеристикою. Морфологічні дані фіксуються безпосередньо в ключових словах. Для *іменників* подана форма множини (*курсив*). Іменник не подається в називному відмінку множини, якщо насправді вживається мало або взагалі не вживається. Множинні іменники позначаються аббревіатурою *ropn.*, колективні іменники – аббревіатурою *hromad.*

Форма правопису базується на *Короткому словнику словацької мови* (2003) та *Правилах словацького правопису* (2013). З метою професійної коректності, назви родів та видів організмів перераховані у словнику для всіх видів рослин і тварин, напр. **kapšička pastierska** (**грицики звичайні**), **kapor obyčajný** (**короп звичайний**). Стандартна успішність учня початкової школи полягає у розумінні назви роду організмів, перелічених у словнику.

В кінці словника є вкладений *малюнок* (*Obrazová príloha*) на тему **ЩО Є ЩО**. Містить основний словниковий запас у вигляді малюнків. Крім того, є квадратики, які ви можете розфарбувати разом із дитиною, розрізати на окремі квадрати і використовувати для різних видів діяльності, наприклад, для створення тематичного словника.

Тематичний словник (*Tematický slovník*) – це простий спосіб краще засвоїти професійну мову. Дитина може створити словник з предмета чи теми. Словник містить кілька стовпців: **СЛОВАЦЬКА (SLOVENSKY)**, **МАЛЮНОК (OBRÁZOK)** та **ПРИМІТКИ (POZNÁMKY)**. Дитина може намалювати або вклеїти малюнок у стовпець **МАЛЮНОК**. У колонці **ПРИМІТКИ** вона може написати переклад слова своєю рідною мовою або іншою мовою (іноземною мовою, яку вивчає у школі), визначення або приклади вживання цього слова у реченні. Ви, а також і однокласники можете долучитися до "виготовлення" словника.

Словник доповнено *Списком скорочень та позначок (Zoznam skratiek a značiek), Примітками для користувача (Poznámky pre používateľa slovníka), Словацьким алфавітом (Slovenská abeceda), Прикладами відмінювання та часів (Prehľad skloňovania a časovania).*

Ми віримо, що цей словник виконає свою місію і стане корисним інструментом для вашої дитини в школі та поза нею і буде супроводжувати її протягом декількох років.

Бажаємо вашій дитині та вам успіхів і задоволення у роботі зі словником

ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK / СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ТА ПОЗНАЧОК

A	akuzatív	знахідний відмінок
cit.	citoslovce	вигук
č.	číslo	число
čast.	častica	частка
čísł.	číslovka	числівник
D	datív	давальний відмінок
dok.	sloveso dokonavého vidu	дієслово dokonаного виду
G	genitív	родовий відмінок
hromad.	hromadné podstatné meno	збірний іменник
I	inštrumentál	орудний відмінок
J, jedn.	jednotné číslo	однина
L	lokál	місцевий відмінок
N	nominatív	називний відмінок
nedok.	sloveso nedokonavého vidu	дієслово неконаного виду
neskl.	nesklonný výraz	невідмінюваний вираз
os.	osoba	особа
pomn.	pomnožné podstatné meno	множинний іменник
príd.	prídavné meno	прикметник
prísł.	príslovka	наріччя
rozk.	rozkazovací spôsob	імператив
zám.	zámeno	займенник
zn.	značka	позначення
↗	šípka odkazujúca na miesto, kde sa slovo, slovné spojenie vykladá / стрілка, що вказує на те, де тлумачиться слово, фраза	
()	okružle zátvorky na uvádzenie rozličných spresňujúcich a vysvetľujúcich poznámok / дужки для різних уточнюючих та пояснювальних приміток	
/	lomka na uvádzenie gramatických dvojtvarov alebo variantov / коса риска для позначення граматичних подвійних форм або варіантів	
'	čiarka využívaná na oddeľovanie rovnorodých variantov / кома, що використовується для відокремлення однорідних варіантів	

VYUČOVACIE PREDMETY / НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ

BIO	biológia	біологія
DEJ	dejepis	історія
FYZ	fyzika	фізика
GEG	geografia	географія
CHEM	chémia	хімія
INF	informatika	інформатика
MAT	matematika	математика
OBN	občianska náuka	суспільствознавство
PDA	prírodoveda	природознавство
PVO	prvouka	початкове природознавство
SJL	slovenský jazyk a literatúra	словацька мова та література
VLA	vlastiveda	краєзнавство

